

Národní sad (410 m n. m.)

V atmosféře nadšeného vlastenectví krátce po založení Československa byl vybudován „Národní sad“, který byl otevřen v roce 1922. Tato galerie v přírodě představuje ve formě bust a pamětních desek významné osobnosti českých národních dějin a kultury.

Sousoší od akademického sochaře Františka Juraně připomínající oběti 1. a 2. světové války. Jsou zde uvedena jména všech štramberských občanů, kteří zahynuli v dobách válečných.

V roce 1960 byla na území Národního sadu vyhlášena národní přírodní památka Šipka, světově proslulá archeologická lokalita.

V kapličce bývalé křížové cesty byl umístěn Valašský Betlém, který podle návrhu frenštátského umělce Břetislava Bartoše vyřezal profesor Alois Balán. V roce 1992 byl zcizen, nyní je nahrazen dřevěným betlémem od místního řezbáře.

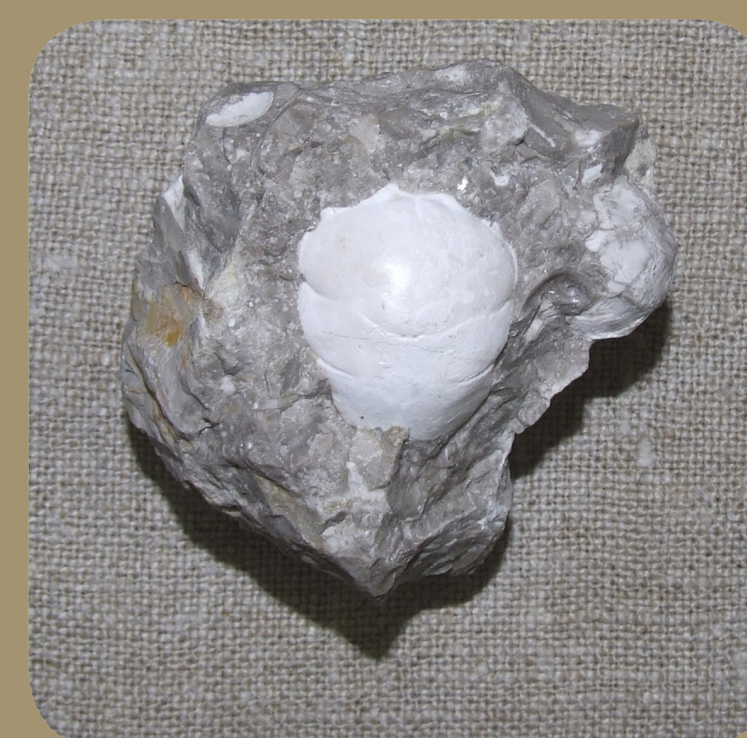
V přírodě blízském lese na Kotouči najdete spoustu zajímavých rostlin a živočichů. Stačí se pozorně dívat.

ramenonožec

amonit

koryš

lilijce

plž

rybí zuby

Víte, že...

... do jeskyně Šipka si chodil hrávat Zdeněk Burian?

... dnešní sochy rozmístěné po Kotouči jsou jen kopie skutečných uměleckých děl?

... na skále s nápisem Ave Maria stojí krásná socha Madony, která byla z vděčnosti za záchranu kraje ve 2. světové válce v roce 1946 pořízena věřícími občany Štramberku? Jedná se o dílo akademického sochaře Vojtěcha Hořínka.

Zřizovatel stezky: Město Štramberk

Zhotovitel informačních tabulí: Actaea – společnost pro přírodu a krajinu (úprava textů a interpretace: Kateřina Kočí, grafika: sumec+ryšková)

Spolupracovali: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Správa chráněné krajinné oblasti Poodří a Krajské středisko Ostrava; Městský úřad Štramberk – úsek životního prostředí a oddělení kultury, sportu a cestovního ruchu; Muzeum Zdeňka Buriana; archiv Muzea Zdeňka Buriana; Botanická zahrada Štramberk; komise životního prostředí MÚ Štramberk

Autoři a zdroje fotografií: Zdeněk Hanč, Eva Heltnerbergerová (www.botanickafotogalerie.cz), Michal Horský, Daniel Kletenský, Martin Kočí, Dalibor Kvita, Petr Macháček, Petr Mückstein, Martin Pustelník (www.martinpustelnik.com), archiv Muzea Fojtství Kopřivnice, archiv Muzea Novojičínka

Provozovatel stezky: Klub českých turistů

www.stramberk.cz
www.laska-brana.cz

Jeskyně Šipka (440 m n. m.)

Kdo asi v jeskyni v pradávných dobách žil? Kolik rodin různých pravěkých kultur zde vychovalo své děti? Co asi jedli? Z čeho pili?

Jeskyně poskytovala člověku útočiště již před více než 32 000 lety. Sídli zde neandrtálci, nositelé mousterienské kultury, gravettienští lovci mamutů, magdalénienští lovci sobů. Zanechali po sobě různě opracované kosti a parohy a 550 kamenných nástrojů z místního křemence, pazourku, rohovce a kříšťálu.

Na skalách Propásky rostou drobné kapradiny – sleziníky, osladič či bukovinec.

Jeskyně Šipka je nejznámějším krasovým útvarem štramberského krasu. Vznikla zřejmě působením vodního toku již v dobách před dobami ledovými. Při ústupu ledovce byly jeskyně rozšiřovány rozmrzájícími vodami. Voda z ledovce pak asi odnášela měkké horniny, které obklopovaly Kotouč a říční síť se zahlubila na dnešní úroveň.

Portál jeskyně o šířce 8 m a výšce 3,8 m je orientován na sever. Za krátkou vstupní chodbou následuje dno Propásky hluboké 12 m, která vznikla zřícením stropu dómu. Z ní vychází Krápníková chodba a Jezevčí díra. Podél stropní pukliny vyhloubila prosakující voda mnoho menších komínů.

Téměř na dně jeskyně ve skalním výklenku před Jezevčí dírou v nejstarší kulturní vrstvě na okraji ohniště nalezl 26. srpna 1880 K. J. Maška část spodní čelisti neandrtálského dítěte. Náležela dítěti stáří mezi 8 až 10 lety a vykazuje přechodové znaky mezi člověkem neandrtálským a člověkem dnešního typu.

pohled na Štramberk z jeskyně Šipka v roce 1850

Před jeskyní je umístěna busta Bohumíra Jaroňka, akademického malíře, který často navštěvoval a maloval Štramberk. Pomník od sochaře Františka Juraně byl odhalen 27. června 1926 k Jaroňkovým šedesátým narozeninám.

Kamenná mohyla s křížem byla postavena v roce 1918 jako náhrada za zrušené kostely na vrcholu Kotouče. Kříž byl původně dřevěný. Napravo od kříže na Bezručově vyhlídce stojí dřevěná zvonička, která kdysi nesla nápis: „Kdo si na mě zazvoní, bude žít až do smrti“.

Nejvíce rozpoznatelných pozůstatků (12 000) náleží jeskynnímu medvědu, jemuž jeskyně sloužila po dlouho jako doupě. Byly zde nalezeny kosti lva jeskynního, hyeny jeskynní, nosorožce srstnatého, mamuta, zubra, pratura, pižmoně, levharta, rosomáka, soba polárního, losa, lumíka velkého, ... celkem 130 druhů živočichů.

Víte, že...

... nález čelisti dítěte je pozoruhodný tím, že byl učiněn pouhých 24 let po nálezu lebky a kostí v německém Neanderthalu? ... v přední části Krápníkové chodby jsou na stropě patrné trosky někdejší bohaté krápníkové výzdoby, zničené lidmi krátce po jejím objevení v říjnu 1880? Chodba je dlouhá 38 m, 3–4 m široká a až 5 m vysoká.

Financováno z prostředků Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky

Správce území: Správa chráněné krajinné oblasti Poodří

Zhotovitel informačních tabulí: Actaea – společnost pro přírodu a krajinu (úprava textů a interpretace: Kateřina Kočí, grafika: sumectryšková)

Autoři a zdroje fotografií: Zdeněk Hanž, Eva Hellenbergerová (www.botanickafotogalerie.cz), Michal Horsák, Daniel Kletenský, Martin Kočí, Dalibor Kvita, Petr Macháček, Petr Mückstein, Martin Pustelník (www.martinpustelnik.com), archiv Muzea Fojtství Kopřivnice, archiv Muzea Novojičínska.

www.ochranaprirody.cz
www.lassko-brana.cz

Kotouč (517 m n. m.)

Dnes hora, kdysi útes. Horniny, které se usazovaly v druhohorním moři před 140–145 miliony let stovky kilometrů na východ odtud, se do své dnešní pozice nasunuly asi před 20 miliony let při vrásnění Karpat. Jsou to jurské vápence, které tvoří vnější bradlové pásmo Karpat.

Po roce 1624 byly tovaryštvem Ježíšovým zřízeny na Kotouči poutní kostely Povýšení sv. Kříže a Tajemství Nanebevstoupení Páně, k nimž vedla křížová cesta z Nového Jičína. Oba byly zrušeny císařem Josefem II. roku 1786 a později zbořeny a rozebrány na stavbu.

Socha sv. Václava, kterou nechala z veřejné sbírky zhotovit Lašská orelská župa Kadláčková, se rozpadla v důsledku poškození těžbou vápence. Roku 1994 byla odhalena nová od akademického sochaře Jana Kozla za přítomnosti světícího biskupa olomouckého Msgr. Josefa Hrdličky.

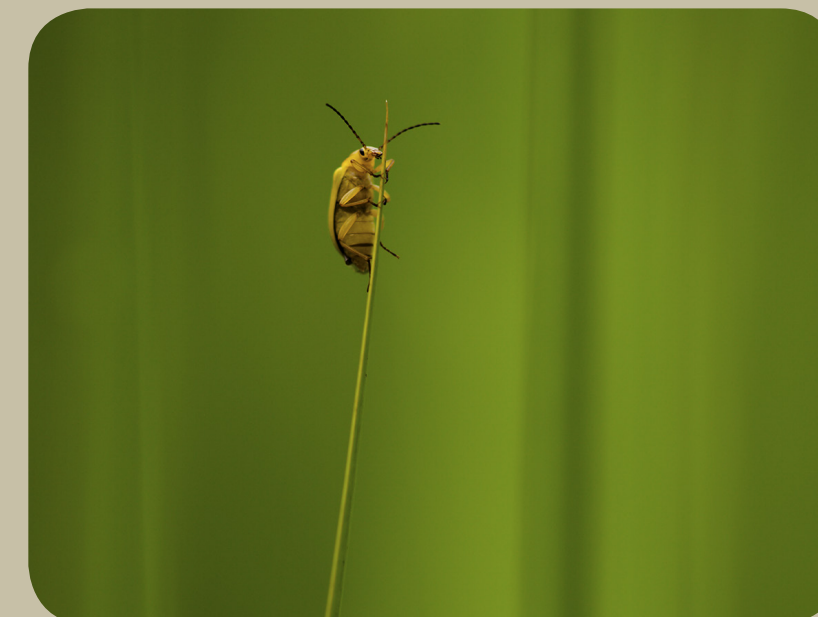
Leoš Janáček byl obdivovatelem a častým návštěvníkem Štramberka. Jeho busta umístěná v altánu z roku 1927 je postavena tak, aby Janáčkův pohled směřoval na rodné Hukvaldy.

Vápencový lom Kotouč byl založen roku 1881 firmou bratří Guttmannů z Vídně, kteří k němu 19. prosince téhož roku vystavěli železniční dráhu Štramberk–Studénka. Brzy po založení se stal nejrozsáhlejším lomem v celém Rakousku-Uhersku.

Kdysi zde bývaly skalní stepi s teplomilnou květenou a vzácnými rostlinami a živočichy, na území severovýchodní Moravy ojedinělé. Jenom tady rostl devaterníček skalní i další vyslanci z jihu, třeba pelyněk metlatý, a jiné nezvěstné a patrně již vyhynulé rostliny. Znovu zde byl spařen rozrazil rakouský a v okolí Kotouče i záraza hřebíčková. Žili tady také moji předci – dnes již vyhynulý poddruh jasoně červenookého, nebo třeba zedníček skalní.

vyhynulý poddruh jasoně červenookého

květomil žlutý

Najdete na obrázku saranči modrokřídloú?

rozrazil rakouský

záraza hřebíčková

Kámen se zde dobýval ručně pomocí vrtacích tyčí. Jeden dělník tyčí otáčel a dva do ní tloukli kladivy. Po vyvrtání 1,5 m hlubokého otvoru byl do díry vložen dynamit a kámen byl odstřelen. Poté byl ručně nakládán na vagóny. Za tuto těžkou práci dostávali vrtací 1 zlatý 20 krejcarů denně, což představovalo týdenní výdělek tkalce. Zpočátku si dělníci dokonce nosili vlastní nářadí z domu!

Do současné doby byla vytěžena větší část Kotouče i s desetihektarovým hradištěm lužické slezskoplatěnické kultury a místem významných poutních kostelů, které nechali vystavět jezuité. Náhorní plató i s těmito významnými památkami bylo bez důkladných průzkumů odtěženo do roku 1959.

Víte, že...

... historie těžby vápence ve Štramberku sahá až do středověku, kdy se lámal kámen na přístupnějších místech Zámeckého vrchu či Skalek? Vápno se z něj pálilo v polních pecích. ... roku 1912 pak postavila firma bratří Guttmannů na pozemcích pod Kotoučem cementárnu? Denně bylo vytěženo asi 100 vagónů vápence.

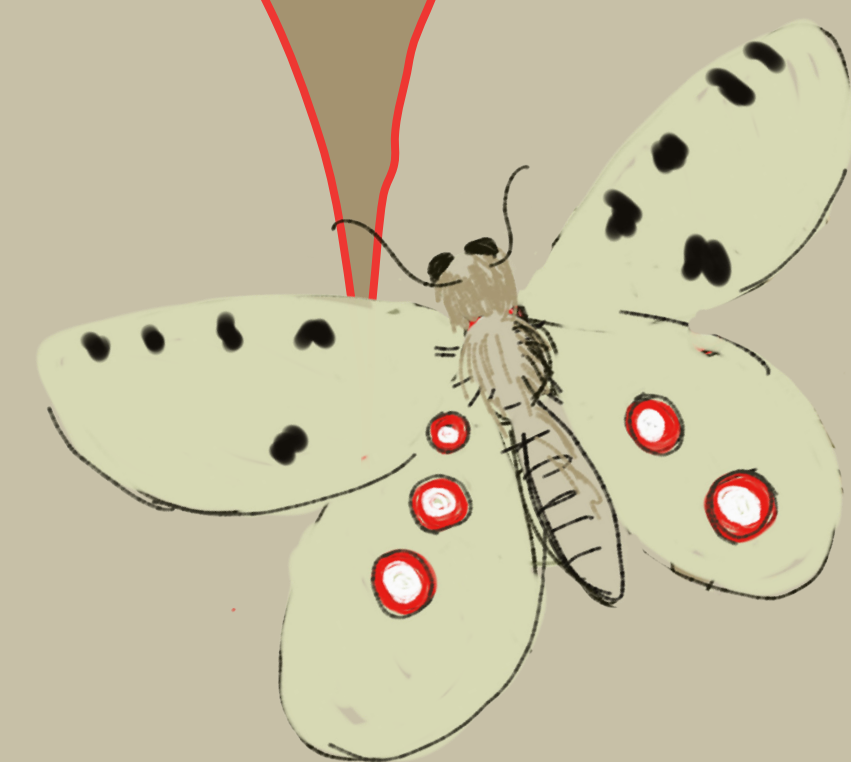
Financováno z prostředků Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky

Správce území: Správa chráněné krajinné oblasti Poodří

Zhotovitel informačních tabulí: Actaea – společnost pro přírodu a krajinu (úprava textů a interpretace: Kateřina Kočí, grafika: sumec+trysková)

Autoři a zdroje fotografií: Zdeněk Hanč, Eva Hettenbergerová (www.botanickafotogalerie.cz), Michal Horsák, Daniel Kletenský, Martin Kočí, Dalibor Kvila, Petr Macháček, Petr Mückstein, Martin Postelník (www.martinpostelnik.com), archiv Muzea Fojství Kopřivnice, archiv Muzea Novojičína.

www.ochranaprirody.cz
www.laska-brana.cz

housenka jasoně červenookého na rozchodníku

Jurův kámen (495 m n. m.)

Vysoká skalní stěna se zdvihá nad lesem. Štramberské vápence jsou tu vystřídány jinými horninami – bašskými pískovci. Ty jsou měkčí než vápenec a tak v daleké minulosti snadněji zvětrávaly a byly odnášeny vodou a větrem. Jejich odnosem byl vypreparován vápencový skalní útes vysoký 3–10 m – Jurův kámen.

Počátky osídlení Kotouče spadají do poslední doby ledové, před 32 000 lety. Kotouč obývali neandrtálci, ke konci doby ledové magdalénienští lovci sobů, v neolitu (kolem roku 3 600 př. n. l.) první zemědělci.

Na Kotouči bylo nalezeno velké množství předmětů různých kultur – zbraní, ozdob, střepů z doby eneolitu, dob bronzových, ... Sídily zde kultury lužických popelnicových polí, slezskoplatěnické, půchovské, ... Předpokládá se, že na Kotouči v období 9.–11. století stálo slovanské hradiště. Roku 1956 byl na bývalé Panské vyhlídce nalezen velký sklad bronzových předmětů. Takovéto bronzové poklady byly v minulosti na Kotouči nalézány často – jehlice, sekyrky, srpy, spony, náramky, ...

Na vyhlídce Jurova kamene je instalována busta Bedřicha Smetany. Jedná se o studii k pomníku Bedřicha Smetany v Litomyšli, na které pracoval akademický sochař Jan Štursa v letech 1923–24. Pomník byl odhalen 20. července 1924.

V Jurově kameni jsou vyvinuty drobné krasové dutiny, tzv. abri. Tyto jeskyňky a skalní převisy vznikaly hlavně mechanickým zvětráváním. Voda se podílela jen na utváření detailů.

Největší jeskyní je Jurova jeskyně, ve svahu nad bustou Františka Palackého. Je 5 m dlouhá, 3 m široká a 3 m vysoká. Ve výklenku zakončujícím tuto jeskyňku lze najít i drobnou výzdobu z krystalického vápence – sintru, ve formě sintrových výrůstků a bílých „nickamínkových“ povlaků.

Příhodné přírodní podmínky, nepřístupné skalní srázy a blízkost Moravské brány, významného průchodu pohraničními horami a důležité obchodní trasy, tzv. „Jantarové stezky“, lákaly k osídlení Kotouče odnepaměti.

Bělostný útes Kotouče od nepaměti přitahoval pozornost lidí a jeho odlišnost od okolí z něj v myslech lidí udělala horu bájnou. Již Matěj Tanner z tovaryšstva Ježšova v roce 1678 ve svém spise Hora Olivetská zaznamenal pověsti vztahující se ke Kotouči.

Jedna z pověstí vypravuje přímo o obyvatelích Čertovy díry: „Pověst také stálá jest mezi obyvateli štramberskými již od starodávna od dědův a pradědův poslá, že z té jeskyně před lety černí malí trpaslíci vycházeli, kteří veliké škody viditelné i neviditelné, jak na dobytku a potravách, tak na lidech a jiných věcech činili, tak že všechny pokrmu i ještě u ohně stojící jim trávili a kazili, až z toho veliký hlad a nedostatek potravy u obyvatelstva povstal. Ano i na zámku štramberském bydlícím pokoje nedali, ale všecko obludami a strašidly naplnili, těhotným ženám a šestinedělkám veliké nepříležitosti činili, až naposledy z rady duchovních správcův, znamením svatého kříže odtud dokonale vypuzeni jsou, když žádné potravě ani jiným věcem škoditi nemohli, která křížem svatým znamenána byla.“

Víte, že...

... Jurův kámen je jediným rozsáhlým výchozem štramberských vápenců v oblasti, který nebyl v historii dotčen těžbou a má tudíž přírodní reliéf?
... „nickamínek“ je kyprá, tvarohovitá hmota vzniklá rozkladem vápence?
... na Kotouči byl nalezen nejstarší stříbrný předmět na našem území – stříbrná puklice, a dvě vzácné měděné sekyrky ve tvaru klínu z doby eneolitu (3 400–2 600 let př. n. l.)?
... v dnes již odtěžené jeskyni Čertova díra byla objevena roku 1886 Karlem Maškou dosud největší pěnězokazecká dílna z 2. poloviny 15. století?

Financováno z prostředků Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky

Správce území: Správa chráněné krajinné oblasti Poodří

Zhotovitel informačních tabulí: Actaea – společnost pro přírodu a krajinu (úprava textů a interpretace: Kateřina Kočí, grafika: sumec+ryzková)

Autoři a zdroje fotografií: Zdeněk Hanž, Eva Hattenbergerová (www.botanickafotogalerie.cz), Michal Horský, Daniel Kletenský, Martin Kočí, Dalibor Kvita, Petr Macháček, Petr Mückstein, Martin Pustelník (www.martinpustelnik.com), archiv Muzea Fojství Kopřivnice, archiv Muzea Novojičínska.

www.ochranaprirody.cz
www.laska-brana.cz

Plaňava (440 m n. m.)

Lesy, lesy, listnaté lesy. Lesy s mladými stromky i starými velikány. Kdysi porůstaly celou horu Kotouč. Dnes takové lesy najdeme hlavně v okolí Plaňavy.

Část lesa si zachovala svůj přírodě blízký ráz. Na kamenitých svazích rostou suťové lesy, kterým říkáme měsíčnicové javořiny. Místy se vyskytují dubohabřiny.

Lesní porosty v oblasti Kotouče byly v minulosti ovlivněny lidskou činností. Lidé v lesích hospodařili a měnili jejich podobu. V části lesa na Kotouči vysazovali jiné dřeviny – smrk ztepilý, borovici černou či modřín opadavý, které zde dříve přirozeně nerostly.

Najdeme zde krásné a zajímavé druhy rostlin, jako jsou třeba měsíčnice vytrvalá, áron karpatský, česnek medvědí, pryskyřník kosmatý či vzácný druh s ojedinělým výskytem na severovýchodní Moravě, drnavec lékařský.

V nivě potůčku pod studánkou Míru jsou vyvinuty maloplošné údolní luhy s vlhkomilnými druhy, např. rozrazillem horským či řeřišnicí hořkou.

měsíčnice vytrvalá

česnek medvědí

Zdejší přírodě blízké lesy umožňují hnízdění mnohým druhům lesních ptáků, jako je například krahulec obecný, lejsek šedý, krkavec velký, výr velký, datel černý, strakapoud velký nebo holub douphák.

výr velký

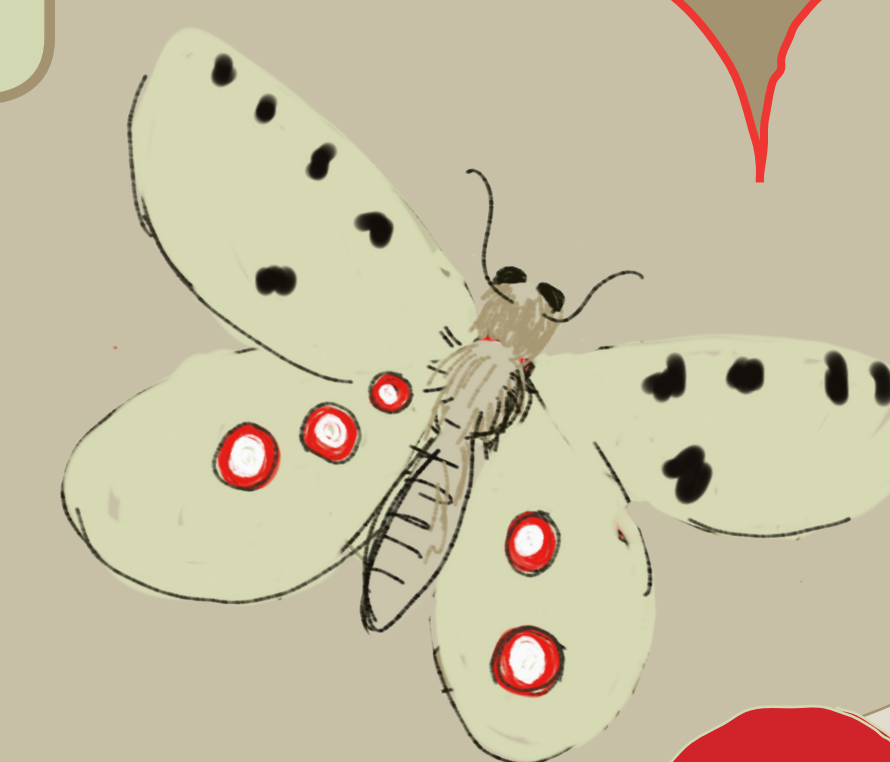
strakapoud velký

datel černý

V těchto lesích roste spousta vzácných rostlin. Jen se podívejte!

Busta Aloise Jiráska byla vytvořena akademickým sochařem Janem Štursou roku 1921. Pomník byl odhalen 6. srpna 1922 při otevření Národního sadu.

Památník Jana Žižky z Trocnova byl odhalen v roce 1924, u příležitosti 500 let od jeho úmrtí. Emil Hlavica mu dal podobu bronzového kalichu.

Busta Františka Palackého z dílny Josefa Wagnera byla slavnostně odhalena 15. srpna 1926.

Z početných lesních druhů je zde zastoupena řada orchidejí, zvláště vzácný krušík drobnolistý, okrotice bílá, hlísník hnízdák, bradáček vejčitý a při úpatí okraje lesa a přilehlých luk vstavač mužský.

hlísník hnízdák

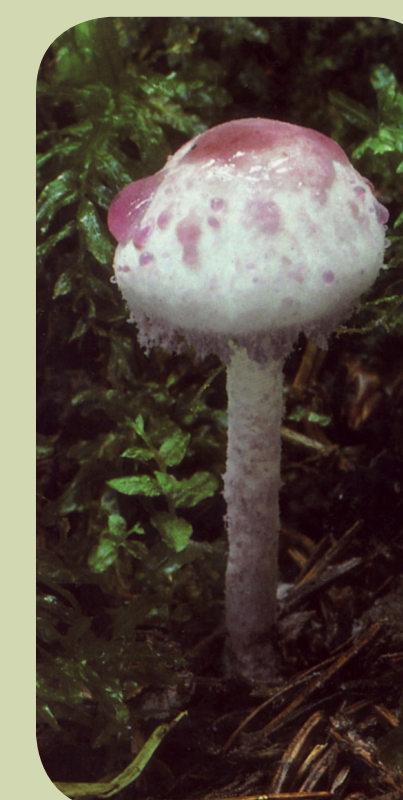
krušík drobnolistý

vstavač mužský

Památník T. G. Masaryka je dílem akademického sochaře Jana Štursy. Památník byl odhalen 6. srpna 1922 při otevření Národního sadu.

Na vlhkých místech v zachovalých lesních porostech roste vzácná, nepoživatelná bedla Bucknallova, prudce jedovatá vláknice začervenalá, po přezrálých hruškách páchnoucí vláknice Bongardova a nejedlá čirůvka černošupinatá. Vzácně zde můžeme nalézt i drobnou parazitickou houbu napadající střevlíky housenici střevlíkovou.

bedla Bucknallova

čirůvka černošupinatá

Víte, že...

... Plaňavou nazýváme úpatí Kotouče rozdělené Kobylím potokem, který vytéká ze Studánky míru? Kdysi jeho proud vymlel hluboké údolí, jímž vedla původní cesta na kotoučské hradiště.

... Studánka míru byla kdysi vydatným pramenem a zdrojem pitné vody pro obyvatele hradiště?

... archeologickým průzkumem bylo u pramene objeveno středověké osídlení z 13.–14. století? Nacházela se zde obydlí částečně pod úrovní terénu, zvaná zemnice.

Financováno z prostředků Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky

Správce území: Správa chráněné krajinné oblasti Poodří

Zhotovitel informačních tabulí: Actaea – společnost pro přírodu a krajinu (úprava textů a interpretace: Kateřina Kočí, grafika: sumec+trýsková)

Autoři a zdroje fotografií: Zdeněk Hanč, Eva Hattenbergerová (www.botanickafotogalerie.cz), Michal Horák, Daniel Kletenský, Martin Koží, Dalibor Kvita, Petr Macháček, Petr Mückstein, Martin Pustelník (www.martinpustelnik.com), archiv Muzea Fojtství Kopřivnice, archiv Muzea Novojičínka.

www.ochranaprirody.cz
www.laska-brana.cz

